

19.05.2021

Ärende/33

§ 156

Den av ledamoten Johanna Nuorteva väckta motionen om minskad sandning i bostadsområdena

HEL 2021-000743 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Johanna Nuorteva och 17 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden utreder möjligheten att minska sandningen och pröva nya slags metoder, såsom att hindra halka genom att rugga upp och hyvla isen.

Lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden förutsätter att gatorna är tillgängliga och trygga att röra sig på under alla årstider. Utgångspunkten i Helsingfors är att den som tar sig fram på en gata kan lita på att detta är tryggt oberoende av ålder eller funktionshinder. Halkbekämpningen på de gator, torg, öppna platser och parkstråk som staden ansvarar för utförs enligt kvalitetskraven på vinterunderhållet och i prioriteringsordning.

Partiell halkbekämpning av gångbanor

Staden är ansvarig för en trygg gångtrafik, och detta bör säkerställas på alla leder som anvisats för vinterbruk. Lagen ger kommunen möjlighet att besluta att en viss gata eller del av en gata vintertid lämnas utan

19.05.2021

Ärende/33

vinterunderhåll och halkbekämpning, förutsatt att detta inte medför olägenheter för trafiken.

De i motionen avsedda gatuobjekten, breda gångbanor och gator med gångbana på vardera sidan utanför centrumområdet, är i regel från trafiksynpunkt synnerligen viktiga, exempelvis kollektivtrafikgator. Också om de bara delvis lämnades utan halkbekämpning, skulle det medföra avsevärda olägenheter för trafiken. Gatorna är dessutom belägna i området med totalansvar, där staden har åtagit sig den gatuskötsel som hör till fastigheternas skyldigheter och fakturerar dessa för arbetena.

En partiell halkbekämpning av gångbanor skulle vara inkonsekvent i fråga om både gatuunderhållet och en jämlik behandling av dem som bor vid gatan, om gångbanan på ena sidan av gatan eller en del av gångbanan lämnades utan halkbekämpning. Det skulle inte vara entydigt på vilken sida denna olägenhet kan tillåtas för fastigheterna.

Slopad halkbekämpning skulle också innebära svårigheter för det övriga vinterunderhållet på gatan och för ansvaret att underhålla den. Om en gångväg sandades bara delvis, skulle sandningsmakadamen ändå sprida sig över hela vägen, och å andra sidan skulle det inte heller gå att garantera att en fotgängare går bara på den sandade delen av gatan eller vägen.

Det kan ytterligare konstateras att fallolyckor på grund av halka hör till de vanligaste olyckorna på vintern och står för största delen av de årliga skadeståndskraven och -kostnaderna för underhållet.

Sätt att bekämpa halka

De kostnadseffektivaste och snabbaste metoderna för halkbekämpning på gator är användning av sandningsmakadam och salt (natriumklorid). I motionen föreslås halkbekämpning genom att gator ruggas upp, vilket innebär att ytan på den frusna snön på gatan spräcks och slipas så att det uppstår räfflor på isytan. Om det inte finns tillräckligt med frusen snö på gatan, går det inte att rugga upp den, eftersom skäret skulle skada gatans beläggingsmaterial. Uppruggningsarbetet går tämligen långsamt, och ofta är det inte tillräckligt med enbart uppruggning som halkbekämpningsmetod, utan det behövs ändå också sandningsmakadam eller salt.

Luftkvalitet och bekämpning av gatudamm

För att luftkvaliteten ska förbättras i Helsingfors bekämpar underhållet gatudammet genom åtgärder i enlighet med verksamhetsprogrammet i Helsingfors luftvårdsplan. Forskningsarbete har bekräftat att de vidtag-

19.05.2021

Ärende/33

na bekämpningsåtgärderna har varit goda och betydligt minskat på halterna av gatudamm.

De effektivaste metoderna inom underhållet är punktsandning med tvättad sandningsmakadam, dammbindning i synnerhet under de allra dammigaste dagarna och tidig vårtvätt av gator på de bästa sätten. Sanduppsamlingen börjar genast när vädret tillåter, när det inte längre förekommer nattfrost och således inte något behov av halkbekämpning. För åtgärderna prioriteras de livligaste vägarna, där flest blir utsatta.

De bästa underhållsmetoderna

Stadens underhåll följer hur metoderna i branschen utvecklas, såsom halkbekämpningsmetoderna i andra finländska städer och kommuner och även internationellt. Ett gott exempel på detta vinterunderhållet av cykelvägar genom borstsaltning, en metod som numera används i Helsingfors enligt nordisk modell.

Stadsmiljönämnden har gett ett utlåtande om motionen. Svaret stämmer överens med utlåtandet.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 03.05.2021 § 330

HEL 2021-000743 T 00 00 03

Päätös

19.05.2021

Ärende/33

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 20.04.2021 § 196

HEL 2021-000743 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidosta säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolaissa eli kunnossapitolaissa. Kunnossapitolaki edellyttää, että kadut ovat käytettävissä ja turvallisia liikkua kaikkina vuoden aikoina.

Vastuujako kaupungin ja kiinteistön kesken

Helsingissä katujen kunnossapito- ja hoitovastuut jakautuvat kunnossapitolain edellyttämällä tavalla ja osoittamalla vastuujaolla kaupungin ja kadun varrella olevien kiinteistöjen kesken.

Kaupunki on ottanut kiinteistöjen vastuulla olevat katujen talvikunnossapito- ja puhtaanapitotyöt kokonaisvastuuhoidon piiriin lukuun ottamatta keskustan aluetta. Kaupunki laskuttaa kiinteistön omistajia näistä kiinteistöille lain mukaan kuuluvista töistä.

Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kaupungille kuuluvista kadunpito-velvoitteista. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala vastaa puolestaan Helsingin latuverkon kunnossapidosta ja saavutettavuudesta sekä Helsingin ainoasta virallisesta pulkkamäestä, joka sijaitsee Paloheinässä.

Katujen liukkaudentorjunta

Kaduilla ja pyörä- sekä jalankulkuväylillä on lain mukaan saavutettava riittävä pito turvalliseen liikkumiseen. Lähtökohtana Helsingissä onkin, että kadulla liikkuja voi luottaa siihen, että liikkuminen on turvallista iästä tai toimintarajoitteista huolimatta. Kaupungin vastuulla olevien ka-

tujen, torien, katuaukioiden ja puistoraittien liukkaudentorjunta suoritetaan Helsingin kaupungin talvihoidon laatuvaatimusten sekä kiireellisyysluokituksen mukaisessa järjestyksessä. Esimerkiksi tonttikaduilla yön jälkeinen liukkaus torjutaan viimeistään klo 12 mennessä

Jalkakäytävän osittainen liukkaudentorjunta

Kunnossapitolaki antaa kunnalle mahdollisuuden päättämään, että tietyn kadun tai sen osan talvihoito ja liukkaudentorjunta jätetään suorittamatta, edellyttäen, että liikenteelle ei menettelystä aiheudu haittaa.

Aloitteessa ilmoitetut katukohteet, keskusta-alueen ulkopuoliset leveät jalkakäytävät ja kadut, joissa jalkakäytävät ovat molemmin puolin, ovat pääsääntöisesti liikenteellisesti erittäin merkittäviä katukohteita, kuten joukkoliikennekatuja, jalankulun- ja pyöräilyn pääväyliä alueen palveluihin tai muita suosittuja työmatka- ja vapaa-ajan reittejä. Liukkaudentorjunnan osittainenkin poisjättäminen tuotaisi huomattavaa liikenteellistä haittaa. Lisäksi kadut sijaitsevat kokonaisvastuuhoitoalueilla, joissa kaupunki on ottanut kiinteistöille kuuluvat kadunhoitovelvollisuudet tehtäväkseen ja laskuttaa kiinteistöjä töiden suorittamisesta.

Jalkakäytävien liukkaudentorjunnan toimenpiteillä on myös suuri merkitys kadulla olevien kiinteistöjen asukkaille. Jos kadun toisen puolen jalkakäytävä tai jalkakäytävän osan liukkaudentorjunta jätettäisiin suorittamatta, aiheutettaisiin sen puolen kiinteistöjen asukkaille jatkuvaa haittaa jalankulun turvallisuuden heikentymisenä. Ei olisi selvää, kumman puolen kiinteistöjen osalta tätä haittaa voitaisiin sallia. Toiminnalla aiheutettaisiin ristiriitaa sekä kadun kunnossapitoon, että kadun varrella olevien asukkaiden tasapuoliseen kohteluun.

Liukkaudentorjunnan suorittamatta jättäminen tuottaisi vaikeuksia myös kadun muuhun talvikunnossapitoon sekä kunnossapidon vastuusiin. Jalankulkuväylää osittain hiekoitettaessa hiekoitusseppi leviäisi kuitenkin koko väylän alueelle, ja toisaalta myöskään ei voitaisi taata, että jalankulkija kulkee vain hiekoitetulla osalla katua tai väylää. Kaupunki on vastuussa jalankulun turvallisuudesta, ja tämä tulee taata kaikilla niillä väylillä, jotka ovat osoitettu talvella kuljettaviksi.

Todettakoon lisäksi, että liukastumisista johtuneet kaatumisonnettomuudet ovat valitettavasti yleisimpiä talviajan tapaturmia. Osa liukastumisista on onneksi lievempiä tapaturmia, nyrjähdyksiä tai venähdyksiä, tai kuntoon hoidettavissa olevia, jalan luiden tai ranteiden murtumisia, mutta liukastumisesta saattaa aiheutua myös pitkäaikaista tai loppuikäistäkin suurta haittaa. Kaatumis- ja liukastumistapaturmat aiheuttavatkin suurimman osan vuosittaisista kunnossapidon vahingonkorvausvaateista ja -kustannuksista.

19.05.2021

Ärende/33

Liukkaudentorjuntakeinot

Kadun pinnan riittävä pito saavutetaan liukkaudentorjuntatoimenpitein, jotka ovat aloitettava, kun liukkautta esiintyy. Sääolojen mahdollisuuksien mukaan liukkaudentorjuntatoimenpiteet suoritetaan jo ennakkoon.

Helsingissä jalankulun väylillä liukkaudentorjuntaan käytetään pestyä hiekoitussepeä. Keskusta-alueiden vilkkaasti liikennöidyillä jalkakulun väylillä käytetään tarpeen vaatiessa myös suolaa, esimerkiksi sään sahailla nollan molemmin puolin ja varsinkin alkusyksystä. Pyöräteillä käytetään pestyä hiekoitussepeä ja suolaa (natriumkloridi). Talvihoidon tehostetulla pyörätiereiteillä käytetään pääosin liuossuolaa, (kalsiumkloridi), ja harjausta.

Ajoradoilla Helsingissä käytetään liukkaudentorjuntakeinoina suolausta (natriumkloridi) ja täsmähiekoitusta asuntokatuja risteys- ja mäkialueilla sekä suojateilla. Kovimmilla pakkasilla käytetään hiekoitusta suolan tehon heikentyessä noin -7–10 °C tuntumassa.

Karhennus kadun liukkaudentorjuntakeinona tarkoittaa, että kadulla olevan jäätyneen lumen pintaa rikotaan ja hiotaan siten, että jään pinnalle syntyy uria. Karhennustyötä tehdään käyttämällä auran terää tai perälevyä. Jos kadulla ei ole riittävästi jäätyneitä lunta, karhennusta ei voida suorittaa, terä vaurioittaisi kadun päällystemateriaalia. Karhennustyö on verrattain hidasta suorittaa ja usein pelkkä karhennus ei ole riittävä keino liukkaudentorjuntaan, lisäksi tarvitaan kuitenkin hiekoitussepeä tai suolaa.

Katujen liukkaudentorjunnassa kustannustehokkaimmat ja nopeimmat menetelmät ovat hiekoitussepeä ja suolan (natriumkloridin) käyttö.

Ilmanlaatu ja katupölyn torjunta

Syntyvää katupölyä torjutaan Helsingissä ilmanlaadun parantamiseksi Helsingin ilmansuojelusuunnitelman toimintaohjelman mukaisilla toimenpiteillä kunnossapidon toimin. Tutkimustyö on vahvistanut, että käytetyt torjuntatoimet ovat olleet onnistuneita ja ne ovat vähentäneen huomattavasti katupölypitoisuuksia.

Tehokkaimmat menetelmät ovat täsmähiekoitus pestyllä hiekoitussepeillä, pölynsidonta varsinkin kaikkein pölyisimpinä päivinä ja aikainen keväinen katujen pesu parhailla menetelmillä. Toimenpiteet priorisoidaan vilkkaimmille reiteille, sinne missä altistujia on eniten.

Kunnossapidossa pyritään mahdollisimman vähäiseen liukkaudentorjuntamateriaalien käyttöön ja täsmähiekoitukseen. Hiekoitustoimenpide lisää katupölypäästöjä, varsinkin jos hiekoitusmateriaalin laatu on heik-

19.05.2021

Ärende/33

ko. Helsingin kunnossapidossa käytetäänkin pestyä hiekoitussepeleä, josta hienoin ainesosa on poistettu. Tämä vähentää katupölyn syntymistä.

Kunnossapito seuraa aktiivisesti HSY:n ilmanlaadun mittausasemien, ilmanlaatu nyt, katupölyarvoja. Ilmalaadun heiketessä kunnossapito levittää kaduille laimeaa suolaliuosta (kalsiumkloridi), joka sitoo katupölyn kadun pintaan, jotta se ei pääse leviämään hengitysilmaan.

Mahdollisimman aikainen keväinen hiekannosto ja katujen pesu vaikuttavat merkittävästi katupölypäästöjen vähenemiseen ja ilmanlaadun paranemiseen. Hiekannosto aloitetaan heti kun sää t sen sallii, yöpakkasia ei enää esiinny, eikä siten liukkaudentorjuntatarvetta. Hiekannoston ja katujen pesun yhteydessä poistuu hiekoitussepelel lisäksi muukin talven aikana katujen pinnoille varastoitunut hieno pölyaines, kuten nastarenkaiden tienpinnasta irrottama materiaali, katupölyn suurin aiheuttaja sekä esimerkiksi kasvillisuudesta hienoksi jauhautuneet ainekset.

Hiekannosto ja katujen pesu kestävät Helsingissä noin puolitoista kuukautta. Kunnossapidon hankinnoissa on huomioitu hiekannoston merkitys ja hiekannostoa on pyritty entisestään aikaistamaan ja siihen käytettyä kokonaisaika lyhentämään kunnossapidon pilottimallien avulla.

Helsingin kaupunki on ollut mukana useissa katupölyn tutkimushankkeissa jo vuodesta 2006 lähtien. Nykyisen tutkimushankkeen KATOA, Katupölyn lähteet, päästövähennyskeinot ja ilmanlaatuvaikutukset tavoitteena on mm. selvittää katupölypäästöihin ja -pitoisuuksiin vaikuttavia tekijöitä sekä eri lähteiden osuuksia erilaisissa katukohteissa ja -ympäristöissä.

Kunnossapidon parhaimmat menetelmät

Kaupungin kunnossapidossa seurataan alan menetelmien kehittymistä, kuten liukkaudentorjuntamenetelmiä muualla Suomen kaupungeissa ja kunnissa, että kansainvälisestikin. Tästä hyvänä esimerkkinä pohjoismaisen mallin mukainen Helsingissä nykyisin käytössä oleva pyöräväylien talvihoidon harjasuolausmenetelmä.

13.04.2021 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Juha Paahtio, projektinjohtaja: 310 39650
juha.paahtio(a)hel.fi
Tarja Myller, tiimipäällikkö, puhelin: 310 38538

19.05.2021

Ärende/33

tarja.myller(a)hel.fi